

20.8.46

DE CONSEIL TRIPARTITE.

De verhouding Nederland - Frankrijk - België, in het licht van "Tripartite" en Tol-Unie, kan niet korter en duidelijker worden weergegeven, dan in het onderstaand artikel uit de Neue Zürcher Zeitung:

"Frankreich und die belgisch-holländische Zollunion.
PARIS, 8. Mai. J.G. Ungeachtet der innenpolitischen Ereignisse fand die belgisch-holländische Verständigung über die künftige Zollunion in Paris einen nicht geringen Widerhall. Die Reaktion in der französischen Oeffentlichkeit war keineswegs günstig. In der Beurteilung dieses wichtigen handelspolitischen Ereignisses lässt sich übrigens eine bemerkenswerte Aehnlichkeit zwischen den Londoner und den Pariser Kommentaren beobachten. Die französischen Verlautbarungen könnte man dahin zusammenfassen, dass die Schaffung eines starken Wirtschaftsblocks zwischen Belgien, Luxemburg und Holland für Frankreich nicht geringe handelspolitische Folgen nach sich ziehe und dass der Wettbewerb der nördlichen Nachbarländer für Frankreich gefährlich werden könne. Es kommt noch hinzu, dass der belgisch-holländischen Verständigung nicht nur ausschliesslich wirtschaftliche Ueberlegungen, sondern gemeinsame Richtlinien für die Haltung gegenüber Deutschland, besonders zum Problem der Ruhr, zugrunde liegen. Die handels- und aussenpolitische Angleichung zwischen Belgien und Holland ist somit in einer Form verwirklicht werden, die den französischen Plänen in bezug auf die aussenpolitischen und wirtschaftliche Zusammenarbeit zwischen den westeuropäischen Ländern zum Teil entgegenläuft. Dabei handelt es sich nicht nur um ein eigentliches Exportproblem, sondern nicht zuletzt auch um die Gefährdung der Versorgungs- und Einfuhrprogramme Frankreichs.

Die französische Enttäuschung über die Verwirklichung einer Variante der Idee des westlichen Wirtschaftsblocks erscheint begreiflich, wenn man bedenkt, dass das im März 1945 in Paris abgeschlossene Abkommen über die gegenseitige Wirtschaftskooperation zwischen Frankreich, Holland und Belgien als Ausgangspunkt für eine spätere zollpolitische Zusammenarbeit gedacht war. In dieser Beziehung könnten sich aber auch in Frankreich gewisse Widerstände gegen eine belgisch-französische Zollunion geltend machen, wie sie schon in der Vergangenheit zu beobachten waren. Inzwischen ist die Entwicklung der Finanz- und Wirtschaftslage in Frankreich ganz anders verlaufen als in Belgien und Holland. Während der Preis- und Kosten auftrieb in Frankreich seit dem Vorjahr weitere Fortschritte verzeichnete sind in Belgien jetzt Preis- und Kostensenkungen an der Tagesordnung. Die allgemeinen Bedingungen für den Wiederaufbau haben sich in den Vertragsländern seit Abschluss des französisch-belgisch-holländischen Kooperationsabkommens so verschieden gestaltet, dass selbst die Koordination der Wiederaufbaumethoden und die gegenseitige Anpassung der Wiederaufbauprojekte verunmöglicht worden sind. Mit Recht konnte der belgische Aussenminister dieser Tage im belgischen Parlament von einem enttäuschenden Ergebnis der Zusammenarbeit mit Frankreich auf dem Gebiete der Wiederaufbauplanung sprechen.

Diese Erwägungen sind auch von einem allgemeinen wirtschaftlichen Aspekt aus interessant. Die Politik der Verstaatlichungen in Frankreich und die Unzulänglichkeiten der französischen Wirtschaftsorganisation haben zum Teil die handelspolitische

Isolierung

Isolierung Frankreichs eher verstärkt. Die französischen Strukturereformen konnten bis jetzt die Steigerung der nationalen Produktion in Frankreich kaum fördern. Die wirtschaftspolitische Handlungsfähigkeit des Staates ist nach Durchführung des Sozialisierungsprogramms in Frankreich nicht grösser, sondern eher kleiner geworden. Eine wirtschaftliche Annäherung an die andern Länder kann daher im Augenblick kaum in Frage kommen. Solange ein neues wirtschaftspolitisches Gleichgewicht in Frankreich nicht hergestellt ist, wird auch die handelspolitische Bewegungsfreiheit der französischen Regierung, wie jetzt die Angelegenheit der belgisch-holländischen Zollunion zeigt, darunter leiden müssen.

Es bleibt nun die zweite Variante der Idee des wirtschaftlichen Westblocks übrig, wie sie vor einigen Monaten vom ehemaligen französischen Premierminister Paul Reynaud in einem Interview ausgedrückt wurde. Nachdem Belgien und Holland durch den Abschluss des jüngsten Zollabkommens die Vereinbarungen des Vorjahres zwischen Frankreich, Belgien und Holland beiseite gelassen haben, wird man sich nicht wundern können, dass sich Frankreich in vermehrter Masse nach London wendet. Der von Paul Reynaud befürwortete westliche Wirtschaftsblock soll Grossbritannien und Frankreich einschliessen. Er soll auch die Hilfsquellen Afrikas kontrollieren. Angesichts der Tatsache, dass die Produktions- und Versorgungslage in Frankreich der Stabilität ermangelt, müsste auch die Verwirklichung dieser Idee noch auf schwer überwindliche Hindernisse stossen."

De eigenlijke bedoeling van Frankrijk inzake de Tripartite wordt hier even onverholen aangeduid als het feit, dat Frankrijk nauwelijks in een positie is om de geambieerde rol te spelen. Van belang is ook de aanduiding van het Fransche alternatief: aansluiting bij Engeland, maar het is niet duidelijk, dat zulks in beduidende mate mogelijk, d.w.z. voor Engeland aantrekkelijk zou zijn. Bovendien gaan de gedachten van Nederland en België in dezelfde richting, waarbij zij zich slechts eerst door hun aaneensluiting een steviger basis trachten te verschaffen: nauwe samenwerking met Frankrijk is door Nederland op zichzelf geen bezwaar, mits dit niet tot verwijdering van Engeland aanleiding geeft of, sterker uitgedrukt, mits ook Engeland meedoet. Dit zijn echter mogelijkheden op langen termijn. Intusschen is de Fransche teleurstelling begrijpelijk: de eerste aanloop is te impulsief geweest.

Omgekeerd mag die teleurstelling niet leiden tot een opgeven van de Tripartite, waarin zoo al niet voor directe resultaten plaats is, dan toch een waardevol aanknoopingspunt is gelegen voor mogelijke ontwikkelingen op langeren termijn. De gedachte van resultaten op regionale basis is hiermede niet in strijd, mits alweer het élan, waarmede de Franschen zich op deze gedachte hebben geworpen, wordt getemperd

en

en in de aangeduide richting in stede van in die van een anderen van van hetzelfde Fransche streven wordt geleid. De uitkomst van hetgeen de Amerikaansche "Proposals" zullen opleveren, dient hierbij mede te worden afgewacht en het is in dit verband ongetwijfeld nuttig, dat de Tripartite veel werk heeft gemaakt van de bestudeering dezer voorstellen en tracht onderling tot eenstemmigheid op dit gebied te komen. Zoo zijn er meer nuttige dingen tot stand gebracht, waarop nader zal worden teruggekomen.

Naast het voorgaande is van belang te wijzen op een punt, dat in bovenstaand artikel uit de Neue Zürcher Zeitung wordt genoemd en waarin de Fransche vrees wordt uitgesproken, dat de Tripartite er niet in geslaagd is Nederland en België geheel in het Fransche schuitje t.o.v. Duitschland te krijgen, ja waarin eigenlijk wordt gesuggereerd, dat de Tol-Unie niet in de laatste plaats het doel of althans het effect heeft, dat die beide landen een politiek voeren, die van de Fransche afwijkt en haar doorkruist.

Deze vrees is wellicht niet ongegrond; maar als dit zoo is, ontbreekt het causaal verband met de Tol-Unie en zouden Nederland en België, ook zonder Tol-Unie, niet geheel het Fransche vaarwater kunnen volgen. Immers is het duidelijk, dat Nederland en België - die ten deze één lijn trekken - maar in elk geval Nederland, een geheel ander belang hebben dan Frankrijk bij de vraag, welke ruimte aan het Duitsche volk zal worden gelaten. Dit belang is economisch maar gaat ook over het economische heen en richt zich op den wensch het Duitsche volk niet tot wanhoop en in de armen van ultraradicale stroomingen te drijven. Anders dan in Frankrijk, houden de Noordelijke landen niet uitsluitend met een "sécurité directe" rekening. Men kan zeggen, dat voor laatstgenoemde landen de handelspolitieke en de algemeene politieke tendenzen parallel loopen, en dat in Frankrijk het algemeen politieke overheerscht en wel in een andere richting, een richting, waarin het, op Rusland na, practisch alleen staat.

De in het voorgaande aangegeven lijnen spelen door het geheele werk der Tripartite heen. Dit beteekent, dat de positie der Nederlandsche en ook der Belgische gedelegeerden verre van gemakkelijk is. Zij staan voor de delicate opgave mede te werken, doch A. halt te houden bij consequenties, die eigenlijk niet anders dan logisch zijn en in zekere mate besloten liggen in den tekst der overeenkomst, waarop de

Tripartite

Tripartite berust, B. tegelijkertijd daarbij Frankrijk niet te ontstemmen en te ontmoedigen. De resultante van de Fransche actie en de Noordelijke reactie is geweest een wijdvertakte - naar het oordeel van sommigen langzamerhand te wijdvertakte - organisatie van commissie en sub-commissies, die de mogelijkheden tot concrete samenwerking bestudeeren en coördineeren. Langzamerhand echter is dit werk in een stadium gekomen, waarin zich gaat afteekenen, wat men zou kunnen doen. Maar in Nederlandsche/Belgische oogen is ~~het~~ nog te vroeg zekere consequenties te trekken: vandaar een zekere impasse, die zich in alle geleedingen voelbaar maakt.

In deze omstandigheden is de vraag even begrijpelijk als gerechtvaardigd of men niet iets kan doen, om het zoo uitgebreide en dure apparaat in te krimpen. Men zal zich hierbij echter wel moeten realiseeren, dat verschillende commissies, ook zonder tot verderliggende consequenties over te gaan, gebleken zijn constructieve waarde te bezitten, alsmede, dat het feit van het bestaan dier commissies een gelegenheid schept vele dingen te bespreken en tot voorwerp van overleg te maken of in rustiger vaarwater te krijgen dan zonder Tripartite het geval zou zijn geweest. Met name in de Commissie voor Industrieel Contact, voor de Havens en voor den Landbouw is het nut vanuit dezen negatieven gezichtshoek bekeken duidelijk gebleken, zoodat men voorzichtig zal moeten zijn bij het inkrimpingswerk en zeker alles zal moeten doen de Fransche gevoeligheden, die een drastische inkrimping nauwelijks zouden verdragen, te sparen. Aan deze Nota is toegevoegd een overzicht der bestaande organisatie; aan te nemen valt, dat hierop wel een bezuiniging van belang zonder schade kan worden toegepast, c.q. het aantal vergaderingen belangrijk kan worden ingekrompen.

2 Augustus 1946.

*Nota
samengesteld
Mr. A. Kleffens*